

PM 2009: RI (Dnr 317-320/2009)

Plattformsberoende för stadens digitala material och IT-service

Skrivelse av Stefan Nilsson och Mats Berglund (båda mp)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande
Skrivelsen av Stefan Nilsson och Mats Berglund (båda mp) om plattformsberoende för stadens digitala material och IT-service anses besvarad med vad som sagts i promemorian.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

I en skrivelse daterad 2009-02-11 som inkommit till kommunstyrelsen 2009-02-13 begär Stefan Nilsson och Mats Berglund (båda mp) under rubriken ”Skrivelse om plattformsberoende för stadens digitala material och IT-service” att kommunstyrelsen ska besluta att stadens digitala information i den mån den är tillgänglig för medborgare ska vara tillgänglig oavsett vilken plattform medborgaren använder, samt att stadens interna IT-service ska bestå av en blandning av flera plattformar genom användning av såväl Windows-, Mac- och Linuxbaserade operativsystem.

Skribenterna anser att det är en demokratifråga att allt digitalt material som tillgängliggörs för medborgare ska vara tillgängligt för användare med både Mac och Windows och helst också för datorer med Linux. Skribenterna anser att staden satsat stora resurser på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och annat modersmål än svenska, medan frågan om plattformsberoende varit helt eftersatt. Av denna anledning bör staden i framtiden säkerställa att allt material som tillgängliggörs med hjälp av IT publiceras i öppna format såsom flash, html, java med mera.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Skrivelsen som Stefan Nilsson och Mats Berglund (båda mp) har inkommit med till kommunstyrelsen gällande plattformsberoende för stadens digitala material och IT-tjänster berör ett viktigt område. Det fortlöpande arbetet med att utvärdera hur de tekniska systemen och plattformarna som staden använder sig av i sin e-struktur anser jag är viktigt och jag välkomnar därför skrivelsen.

Som stadsledningskontoret lyfter fram i sitt tjänsteutlåtande så har staden genom beslutet om e-strategin tagit det helhetsgrepp och det ansvar som skrivelsen eftersöker för att skapa goda förutsättningar för att stockholmarna ska kunna nå korrekt, relevant information oberoende av teknisk plattform som användaren begagnar sig av.

Stockholm är en internationellt erkänd IT-stad i världsklass. Genom målmedvetna, långsiktiga satsningar har staden åter börjat positionera sig starkt inom frågor som berör e-demokrati, kommunala e-tjänster, tillgänglighet genom IT m.m. Stockholmarna förväntar sig, med rätta kan tilläggas, att kommunens tjänster i e-system, i precis lika hög grad som tjänster utanför e-systemen, präglas av enkelhet och funktionalitet – sammanfattningsvis så ska det vara enkelt att vara stockholmare, och det oberoende av huruvida man använder PC-, mac- eller Linux på sin dator. Dock måste ju staden också se till hur verkligheten ser ut. Som stadsledningskontorets tjänsteutlåtande lyfter fram så innebär det betydande vinster och rationaliseringar för staden att, med undantag för när berättigande skäl finns, fokusera på en teknisk plattform. Berättigande skäl för undantag kan vara att en skola med medieinriktning kan behöva använda sig av Mac-datorer och medföljande programvara då ju den plattformen är framstående i mediebranschen, exempelvis.

Sammanfattningsvis anser jag att det är bra att staden ständigt försöker utveckla systemen för att rationalisera bort onödiga drift- och servicekostnader – ett viktigt led i det arbetet är en fortsatt väl fungerande omvärldsbevakning av hur stockholmarna använder sig av stadens e-tjänster.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Skrivelsen av Stefan Nilsson och Mats Berglund (båda mp) om plattformsoberoende för stadens digitala material och IT-service anses besvarad med vad som sagts i promemorian.

Stockholm den 13 augusti 2009

STEN NORDIN

Bilaga

Skrivelse av Stefan Nilsson och Mats Berglund (båda mp) om plattformsoberoende för stadens digitala material och IT-service

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. att bifalla skrivelsen
2. samt att därutöver anföras:

Som borgarrådet anför har Stockholm under lång tid varit en framstående IT-stad. Med satsningar som det förvaltningsövergripande e-arkivsystemet Navet, mm finns förutsättningar för att även stadens kommunala förvaltning kan ta del i den framgången. Det är dock ännu långt dit. Inom många förvaltningar används idag gammal programvara, ofta med stora säkerhetsbriser. En större brist är - som påpekas i skrivelsen - det saknade stödet för plattformarna Mac OS och Linux. Detta innebär inte endast en otillbörlig konkurrensfördel åt Microsoft, utan ett stort demokratiskt underskott.

Vad gäller den information som stadens förvaltningar publicerar digitalt finns idag överhuvudtaget ingen anledning att begränsa sig till endast Windows-plattformen. Stadens arbete med publicering på webben istället för på slutna CD- och DVD-skivor är därför lovvärt. Lika så ambitionen att frigöra informationen från dess bärare. Dock är regleringen enligt den antagna E-strategin långt ifrån tillräcklig för att säkerställa plattformsoberoendet. En ambition att göra en stor del av stadens information tillgänglig via webbgränssnitt är inte en garant för att informationen blir nåbar via flera operativsystem.

Enligt tjänsteutlåtandet skulle en standardisering till en utvald plattform medföra en stabilare struktur samt ökade möjligheter till systemövergripande integration än vid standardisering till flera plattformar. Detta är en felaktig slutsats då en sådan "inlåsning" snarare leder till ökad risk samt minskad flexibilitet, och därmed i slutändan till en mycket sårbar IT-struktur.

Apple kommer snart ut med nästa version av Mac OS X där en viktig nyhet är utökat stöd för Microsoft Exchange. Därmed får PC- och Macanvändare lättare att kommunicera med varandra. Därmed försvinner det hinder som i tjänsteutlåtandet ses som ett av de mest avgörande för plattformsoberoendet. Det blir lättare att överbrygga glappet mellan Mac och Windows i stora företag och organisationer.

Vad gäller support för flera plattformar bör detta hellre lösas genom kontinuerlig fortbildning av nuvarande personal än dyra nyanställningar så fort ny programvara köps in.

ÄRENDET

I skrivelse daterade 2009-02-11 som inkom till kommunstyrelsen 2009-02-13 begär Stefan Nilsson och Mats Berglund (båda mp) under rubriken ”Skrivelse om plattformsoberoende för stadens digitala material och IT-service” att kommunstyrelsen ska besluta att stadens digitala information i den mån den är tillgänglig för medborgare ska vara tillgänglig oavsett vilken plattform medborgaren använder, samt att stadens interna IT-service ska bestå av en blandning av flera plattformar genom användning av såväl Windows-, Mac- och Linuxbaserade operativsystem.

Skribenterna anser att det är en demokratifråga att allt digitalt material som tillgängliggörs för medborgare ska vara tillgängligt för användare med både Mac och Windows och helst också för datorer med Linux. Skribenterna anser att staden satsat stora resurser på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och annat modersmål än svenska, medan frågan om plattformsoberoende varit helt eftersatt. Av denna anledning bör staden i framtiden säkerställa att allt material som tillgängliggörs med hjälp av IT publiceras i öppna format såsom flash, html, java med mera.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Tillgänglighet till information

Stadsledningskontoret anser att frågan om att information skall vara enkelt tillgänglig för medborgare är mycket viktigt och att den fråga som Nilsson och Berglund tar upp i sin skrivelse är av stor vikt för staden inom ramen för stadens satsning på tillgänglighet för Stockholmare. Stadsledningskontoret bedömer dock att den öppenhet som Nilsson och Berglund efterlyser i sin skrivelse redan är beslutad av fullmäktige i stadens e-strategi, och att ytterligare politiska beslut inte är nödvändiga för verkställighet av stadens e-strategi i dessa delar.

I e-strategin, som beslutades av fullmäktige 2008, anges att fokus i IT-utvecklingen skall ligga på invånarnas och näringslivets behov. IT-stödet skall stödja invånarnas rätt till insyn i verksamheten och underlätta tillgången till stadens tjänster. E-strategin anger också att information och tjänster skall finnas tillgängliga i flera olika kanaler, inte bara via IT-stöd, och att stadens webbplats skall vara en viktig mötesplats med staden (Stockholms stads e-strategi, dnr 051-3582/2006, avsnitt 4, insatsområde 1).

Stadens webbplats, stockholm.se inklusive e-tjänsteportalen, är huvudkällan till information för medborgare i Stockholm. Webbplatsen är tillgänglig från de flesta plattformar genom att den använder sig av den typ av öppna standarder som skribenterna efterlyser. Det är i första hand på den basen staden kommer att bygga sina e-tjänster och tillgängliggöra information i första hand. Webbplatsen stockholm.se skall för digital information vara en så kallad one-stop-shop för stockholmare som söker information om staden och dess service.

E-strategin understryker också behovet av att frigöra informationen från de system den lagras i. Verktyg som används för lagring och sökning av information skall, i likhet med stockholm.se, i första hand vara webb-baserade. E-strategin ligger här helt i linje med skribenternas önskemål genom att peka ut fortsatt utveckling av webb-baserade gränssnitt som ett område som kräver fortsatta insatser. Även förbättrade lösningar för utbyte av digital infor-

mation med andra organisationer är ett prioriterat område enligt strategin (Stockholms stads e-strategi, avsnitt 4, insatsområde 2).

Ur ett tekniskt perspektiv (insatsområde 4) understryker e-strategin att det är viktigt att ”frigöra informationen från systemen”. Detta åstadkoms enligt strategin genom att staden skall etablera ett övergripande regelverk som tryggar och försäkrar den framtida informationsförsörjningen. Det är inte bara behovet av att möta medborgare med olika plattformar som är av vikt i detta sammanhang, utan också frågan om att trygga den framtida informationsförsörjningen. Information måste kunna bearbetas, publiceras och lagras under långt tid efter det att de system och plattformar som idag är de dominerande blivit föråldrade och obsoleta.

Bland de insatser som pekas ut av e-strategin återfinns behov av att tydliggöra informationsägarskap, behov av ett fortsatt arbete med att frigöra information från systemen samt behov av en övergång till internationella och nationella standarder för bland annat digital arkivhantering. För att uppnå det senare bedrivs bland annat ett projekt inom ramen för e-tjänsteprogrammet vid stadsarkivet. Projektet, som går under namnet ”Navel”, syftar till att ta fram ett gemensamt e-arkiv för stadens förvaltningar och bolag.

Det kan dock inte uteslutas att stadens förvaltningar i enstaka fall, så som stadsarkivet valt att göra med de applikationer som skribenterna refererar till i sin skrivelse, väljer att inkludera mer funktionalitet och mer avancerad interaktivitet än vad som enkelt kan förmedlas utan specialutvecklade applikationer. Sådan utveckling kan vara nödvändig exempelvis för att enkelt tillgängliggöra information för barn eller andra målgrupper som inte enkelt kan ta del av informationen via stadens hemsida eller webbaserade teknologier. När så sker bör det dock inte leda till att informationen som sådan läses in i applikationen, utan den bör fortsatt vara tillgänglig på andra sätt och i plattformsoberoende format. Detta är också fallet med den information som finns på stadsarkivets specialutvecklade CD-ROM-skivor. På sikt kommer också en hel del av de specialutvecklade applikationer som finns idag att kunna skrivas om för att tillgängliggöras via andra, plattformsoberoende, tekniker.

Olika plattformar i stadens gemensamma IT-service

När det gäller frågan om plattformsoberoende i stadens interna miljö så är den mer komplicerad än frågan om att i kontakten med stadens omvärld kunna erbjuda information i olika format och på olika sätt. Gemensam IT-service innebär stora potentiella rationaliseringar för staden så länge en plattform väljs, samtidigt som gemensam IT-service inte utesluter dock inte att man i enstaka undantagsfall, exempelvis i skolor som erbjuder mediautbildning använder datorer och operativsystem från Apple, eller att man kör vissa system som kräver det på en Linux-server. Det är dock viktigt att alla sådana undantag bygger på ett konkret behov i det enskilda fallet.

I den pågående upphandlingen av gemensam IT-service lämnas utrymme för fortsatt applikationsdrift av lokala verksamhetssystem baserat på de operativsystem som förekommer idag. Detta innebär både Windows, Linux och Unix. Det är också möjligt att där så är påkallat använda MacOS eller andra operativsystem, exempelvis för att lära ut särskilda program som är beroende av dessa plattformar, eller för att fortsätta drift av styr- och reglersystem eller andra system som är särskild utvecklade för någon viss plattform som inte är Windows-baserad.

Generellt gäller dock att fullmäktige har beslutat om standardisering och konsolidering av stadens IT-struktur. Detta beslut bygger på omfattande utredningar som påbörjades 2005 (översyn av stadens administration, dnr 030-2455/2005). Uppdraget att konsolidera och standardisera stadens IT-struktur har därefter tagits som inriktningsbeslut i budget 2007 och 2008 samt i särskilt ärende inför genomförandet (dnr 031-826/2008).

Idén med att inom en organisation välja en och samma plattform för så många områden som möjligt är att information enkelt skall kunna flöda inom de interna systemen, samtidigt som den enkelt skall kunna konverteras till olika format för extern publicering. Det skall också vara möjligt för en användare att röra sig mellan olika system utan att ständigt behöva logga in på nytt, och information som används i ett program bör enkelt kunna föras över till

ett annat. För att uppnå detta krävs att mängden undantag från den grundläggande och huvudsakliga plattformen minimeras. I en miljö som innehåller en blandning av flera olika plattformar försvåras alla sådana integrationer. Detta har i stadens tidigare och nuvarande miljö varit ett problem. Olika förvaltningar och bolag som valt att använda olika plattformar kan t ex inte enkelt dela kataloginformation inom en gemensam plattform och därmed försvåras utbyte av användardata och kataloguppgifter.

I miljöer där flera plattformar blandas införs vanligen särskilda system, så kallade metakataloger och bryggor (gateways), som kopierar och konverterar information så att de olika plattformarna med tät regelbundenhet synkroniseras med varandra. Att ha många sådana överordnade system innebär en kostnad i sig, och en källa till störningar som användare i Stockholms stad kunnat uppleva när byte av lösenord i ett system inte slår igenom i ett annat och när vissa bolags användare inte syns i den ordinarie gemensamma e-postkatalogen.

Genom att staden går mot en standardiserad intern plattform underlättas, vilket kan förefalla paradoxalt, frigörandet av informationen från systemen genom att fler system till en lägre kostnad kan integreras med de särskilda produkter som används för att publicera information utifrån olika standarder (så kallad middleware). Genom att fler system ansluts till stadens integrationsplattform till en lägre kostnad ökar stadens förmåga att tillhandahålla information i alla de format som medborgare och företag behöver för att kunna komma åt informationen på ett enkelt sätt. Därmed kan också information publiceras direkt från verksamhetssystemen till publika e-tjänster på stockholm.se till en lägre kostnad.

Även om öppna standarder i teorin möjliggör ett fritt informationsutbyte mellan olika öppna och proprietära produkter görs i praktiken olika val i implementeringen av en standard i samband med att man implementerar standarden i en viss produkt eller en viss miljö. Dessa val och tolkningar av standarden leder till att det uppstår varianter av standarder (dialekter) som tillämpas lite olika i olika system. Som en följd av tolkning vid implementering av standarder innebär en blandning av operativsystem och plattformar inom en organisations administrativa miljö att särskilda lösningar måste byggas för att information skall kunna flöda inom organisationen och mellan plattformarna på ett smidigt sätt.

I vissa fall saknas standarder vilket innebär att varje integration blir produktspecifik. För att hantera sådana situationer måste tredjepartsprodukter införas eller hela system dubblas för att vara tillgängliga för de olika produkterna. Det senare är idag fallet med stadens användarkatalog som finns både som Novell-katalog (huvudkatalog) och Microsoft-katalog (som är en kopia som är nödvändig för att kunna integrera stadens miljö med vanliga standardsystem). Genom att istället så långt som möjligt basera den interna miljön på liknande produkter, som är anpassade för att användas med varandra minimeras sådana situationer, som dessutom är kostnadsdrivande.

Det finns två huvudskäl till att välja en Microsoft-baserad plattform (i motsats till någon annan plattform). För det första har Microsoft en bred flora av plattformsprodukter som är anpassade till varandra. Det innebär att staden kommer att ha goda möjligheter att låta information flöda via olika sorters plattformar med ett minimum av integrations- och konverteringsproblem. För det andra är Microsofts plattform så etablerad att de flesta tredjepartsprodukter som staden behöver använda är förberedda för plattformen. Detta gäller allt från mobiltelefoner som levereras förberedda för synkronisering av e-post och kalender mot Microsofts produkter, till stora ekonomisystem som Agresso, som genom sin utformning är förberedda för integration med Microsofts produkter.

Slutligen är det också så att varje ytterligare plattform som införs i organisationen kräver sin särskilda kompetens och sin särskilda anpassning av stadens övriga system. Om man antar att staden skulle ha en blandning av lika många datorer med Windows, OS/X och Linux som operativsystem på klientsidan, så innebär det dels att supportfunktionen måste ha tre specialister istället för en på varje område som man skall ge support på, dels att varje ny version av stadens gemensamma verksamhetssystem måste anpassas, paketeras och testas för tre plattformar istället för en.

Klientanpassning och testning är en förhållandevis stor del av stadens utvecklings- och förvaltningskostnader i de större verksamhetssystemen. En utökning av antalet operativsystem i stadens klientplattform skulle kraftigt öka kostnaderna för denna utveckling, men också förlänga de utvecklingscykler som redan idag är en trång sektor i stadens verksamhetsutveckling.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår stadsledningskontoret att kommunstyrelsen beslutar rubricerad skrivelse anses besvarad med hänvisning till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.